

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D Бізнес, адміністрування та право
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D8 Право
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
КВАЛІФІКАЦІЯ	Бакалавр права
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» для здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного факультету за спеціальністю D8 Право, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Укладачі: І.В. Перцьовий, В.В. Скиба, О.І. Розпутній, В.Ю. Герасименко, В.П. Бабань. Біла Церква: БНАУ, 2025. 23 с.

Розробники: І.В. Перцьовий, канд. с.-г. наук, доцент
В.В. Скиба д-р с.-г. наук, доцент
О.І. Розпутній, д-р с.-г. наук, професор
В.Ю. Герасименко, канд. с.-г. наук, доцент
В.П. Бабань, канд. с.-г. наук, доцент

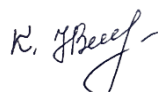
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності
(Протокол № 1 від 12 серпня 2025 року)

Гарант ОП «Право»
к.ю.н.,
Інна КОВАЛЬЧУК

 доцент

Погоджено навчально-методичною комісією
соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.)

Голова методичної комісії,
к.ю.н., доцент

 Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»	6
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	8
6.1. Лекції.....	8
6.2. Практичні заняття	13
6.3. Самостійна робота	16
6.4. Індивідуальні домашні завдання	20
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	20
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	20
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	21
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	21
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.....	23
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	24

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» є обов'язковою компонентою (ОК 12) освітньої програми «Право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за галуззю знань D «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності D8 «Право».

Основна мета вивчення дисципліни – формування необхідних компетенцій у сферах професійної безпеки, охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту у межах своєї компетенції на посаді.

Відповідно до навчального плану на 2025-2026 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» передбачено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), з яких для денної форми навчання виділено: аудиторних – 32 години (лекції – 16 годин, практичні заняття – 16 годин), самостійна робота студентів – 58 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань – D Бізнес, адміністрування та право	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 3	Спеціальність: D8 Право	1-й	
		<i>Семестр</i>	
2-й			
<i>Лекції, годин</i>			
Загальна кількість академічних годин – 90		16	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,4	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Практичні, годин</i>	
		16	
		<i>Самостійна робота, годин</i>	
		58	
		Підсумковий контроль: залік	

Завданнями дисципліни є: набуття розуміння проблем сталого розвитку та ризиків, пов'язаних із професійною діяльністю людини; знання заходів щодо захисту населення та персоналу у надзвичайних ситуаціях; формування культури безпеки життєдіяльності та ризик-орієнтованого мислення, при якому питання безпеки розглядаються як найважливіші пріоритети життєдіяльності людини; набуття культури професійної безпеки, здібностей для ідентифікації небезпеки та оцінювання ризиків у сфері своєї професійної діяльності; вміння щодо готовності застосування професійних знань для забезпечення безпеки та покращення умов праці, пожежної, техногенної безпеки, захисту працівників, населення, території,

майна, навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій та в умовах воєнного стану у сфері своєї професійної діяльності.

Під час вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» здобувачі повинні здобути необхідні знання стосовно організації, управління та забезпечення безпеки професійної діяльності, пожежної і техногенної безпеки, захисту від надзвичайних ситуацій та навчитись ідентифікувати джерела небезпеки і шкідливі й небезпечні чинники, оцінювати ризики їх впливу, розробляти і впроваджувати заходи щодо забезпечення та підвищення рівня професійної безпеки, охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки, захисту працівників, населення, територій, майна, навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій та в умовах воєнного стану.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язковий освітній компонент «Безпека життєдіяльності та цивільний захист» базується на знаннях таких предметів, як «Здоров'я, безпека і добробут», «Біологія», «Екологія», «Географія», «Хімія», «Фізика», «Захист України», «Технології», «Правознавство» здобутих в загальноосвітній школі.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно вимог освітньо-професійної програми «Право» здобувачі повинні набути наступні компетентності:

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Результати навчання з дисципліни:

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;

РН14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності;

РН15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;

РН17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»

Змістовий модуль 1.

Основи безпеки життєдіяльності людини

Тема 1.1. Безпека людини в життєвому середовищі. Ідентифікація джерел небезпеки та оцінка ризиків їх прояву. Формування культури безпеки життєдіяльності населення та ведення здорового способу життя. Політика щодо академічної доброчесності під час вивчення курсу дисципліни.

Тема 1.2. Небезпеки середовища життєдіяльності людини та оцінка впливу на життєдіяльність населення та об'єкти економічної діяльності. Безпека життєдіяльності в умовах воєнного стану.

Змістовий модуль 2.

Безпека професійної діяльності, охорона здоров'я працівників

Тема 2.1. Управління професійною безпекою та охороною здоров'я працівників. Державний нагляд, громадський контроль та аудит за охороною здоров'я працівників та безпекою праці.

Тема 2.2. Гігієна праці, охорона здоров'я працівників та запобігання професійним захворюванням. Оцінка умов праці за важкістю та напруженістю. Соціальне страхування працівників від нещасних випадків та захворювань.

Тема 2.3. Забезпечення безпеки праці та управління ризиками на робочих місцях. Безпека працівників в умовах воєнного стану.

Змістовий модуль 3.

Пожежна, техногенна безпека та цивільний захист

Тема 3.1. Управління та оцінка ризиків стосовно пожежної і техногенної безпеки.

Тема 3.2. Управління та організація цивільного захисту суб'єктами господарювання.

Тема 3.2. Захист працівників, населення, територій, майна, навколишнього середовища у надзвичайних ситуаціях та в умовах воєнного стану.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	Всього	у тому числі				у тому числі			
		Л	П	СРС	інд	Л	П	СРС	інд
ЗМ 1. Основи безпеки життєдіяльності людини									
Тема 1.1.	10	2	2	4	2				
Тема 1.2.	12	2	2	6	2				
Разом	22	4	4	10	4				
ЗМ 2. Безпека професійної діяльності, охорона здоров'я працівників									
Тема 2.1.	12	2	2	6	2				
Тема 2.2.	12	2	2	6	2				
Тема 2.3.	10	2	2	4	2				
Разом	34	6	6	16	6				
ЗМ 3. Пожежна, техногенна безпека та цивільний захист									
Тема 3.1.	10	2	2	4	2				
Тема 3.2.	12	2	2	6	2				
Тема 3.3.	12	2	2	6	2				
Разом	34	6	6	16	6				
Всього годин	90	16	16	42	16				

Примітка: л – лекції, п – практичні, інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема та зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Основи безпеки життєдіяльності людини	
<p>Тема 1.1. Безпека людини в життєвому середовищі. Ідентифікація джерел небезпеки та оцінка ризиків їх прояву. Формування культури безпеки життєдіяльності населення та ведення здорового способу життя. Політика щодо академічної доброчесності під час вивчення курсу дисципліни.</p> <p>Основні поняття та визначення в безпеці життєдіяльності. Безпека людини, суспільства, національна безпека, екологічна безпека.</p> <p>Поняття про небезпеки та їх класифікація. Таксономія, ідентифікація та оцінка джерел небезпек. Основні постулати та аксіоми в Безпеці життєдіяльності. Глобальні небезпеки людства. Вплив небезпечних техногенних чинників на об'єкти економіки, безпеку життя та здоров'я людей. Екологічні проблеми забруднення навколишнього середовища.</p> <p>Ризик як оцінка прояву небезпек. Методи визначення ризику. Аналіз та управління ризиками в безпеці життєдіяльності людини.</p> <p>Системний аналіз у безпеці життєдіяльності. Безпека функціонування системи «людина – життєве середовище».</p> <p>Потреби та мотиви діяльності людини. Психологічні та соціальні основи безпеки життєдіяльності людини. Професійний добір.</p> <p>Пам'ять, увага, мислення, ризик і обережність, воля, здібності, емоції і безпека життєдіяльності. Психологічні причини небезпечної поведінки людей. Вплив характеру і темпераменту людини на її безпеку.</p> <p>Психофізіологічні небезпечні чинники (стомлення, стрес, алкогольне та наркотичне сп'яніння).</p>	2
<p>Тема 1.2. Небезпеки середовища життєдіяльності людини та оцінка впливу на життєдіяльність населення та об'єкти економічної діяльності. Безпека життєдіяльності в умовах воєнного стану.</p> <p>Природні загрози та їх негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки. Небезпечні геологічні процеси і явища: землетрус, карст, осідання, зсув, обвал, ерозія ґрунту. в умовах проявів Небезпечні метеорологічні явища: сильний вітер, ураган, смерч, шквал, зливи, сильна спека, мороз, снігопад, град, ожеледиця. Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення.</p> <p>Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа), характер їхніх проявів та наслідки.</p> <p>Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Втрати міцності руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини.</p> <p>Соціальні та політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Тероризм та його прояви: збройні напади, захоплення об'єктів,</p>	2

<p>встановлення вибухових пристроїв, викрадання зброї та небезпечних речовин. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини.</p> <p>Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Соціальна нерівність. Шкідливі звички та соціальні хвороби: алкоголізм, наркоманія. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття натовпу та поведження людини в натовпі. Фактори, що підвищують імовірність наразитись на небезпеку.</p> <p>Біологічні небезпеки: небезпечні патогенні мікроорганізми: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.</p> <p>Безпека життєдіяльності в умовах воєнного стану.</p>	
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	<p>4</p>
<p>Змістовий модуль 2. Безпека професійної діяльності, охорона здоров'я працівників</p>	
<p>Тема 2.1. Управління професійною безпекою та охороною здоров'я працівників. Державний нагляд, громадський контроль та аудит за охороною здоров'я працівників та безпекою праці.</p> <p>Поняття охорони праці, її завдання та соціально-економічне значення. Державна політика в галузі охорони праці. Державне управління охороною праці. Повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в галузі охорони праці. Повноваження місцевих державних адміністрацій органів місцевого самоврядування в галузі охорони праці. Повноваження та завдання Державної служби з питань праці та її територіальних підрозділів.</p> <p>Управління охороною праці на підприємстві та обов'язки роботодавця з питань охорони праці. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці. Служба охорони праці на підприємстві. Комісія з питань охорони праці підприємства. Навчання з питань охорони праці.</p> <p>Інформація та звітність про стан охорони праці. Планування роботи з охорони праці: перспективне, поточне та оперативне. Фінансування охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці. Сертифікація на відповідність ДСТУ ISO 45001:2019 «Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування» (ISO 45001:2018, IDT).</p> <p>Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Професійні спілки та їх об'єднання. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці.</p> <p>Права працівників на охорону праці під час укладання трудового договору та роботи на підприємстві. Пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці.</p> <p>Робочий час – норма тривалості робочого часу; скорочена тривалість робочого часу; п'ятиденний і шестиденний робочий тиждень та тривалість щоденної роботи; тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів; тривалість роботи в нічний час; неповний робочий час; початок і закінчення роботи; гнучкий режим робочого часу; надомна робота; дистанційна робота; обмеження надурочних робіт.</p> <p>Відпочинок – час відпочинку; перерва для відпочинку і харчування; вихідні дні; вихідні дні на підприємствах, в установах, організаціях, пов'язаних з обслуговуванням населення та безперервно діючих підприємствах, в установах, організаціях; тривалість щотижневого безперервного відпочинку; святкові і неробочі дні.</p>	<p>2</p>

<p>Відпустки – щорічні основна та додаткові відпустки, їх тривалість; порядок і умови надання щорічних відпусток; відкликання з відпустки; відпустки без збереження заробітної плати.</p> <p>Трудова дисципліна – обов'язки роботодавця та працівників стосовно забезпечення трудової дисципліни; правила внутрішнього трудового розпорядку; заохочення за успіхи в роботі та стягнення за порушення трудової дисципліни.</p> <p>Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Штрафні санкції до юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, посадових осіб та працівників.</p> <p>Регулювання охорони праці у колективному договорі.</p>	
<p>Тема 2.2. Гігієна праці, охорона здоров'я працівників та запобігання професійним захворюванням. Оцінка умов праці за важкістю та напруженістю. Соціальне страхування працівників від нещасних випадків та захворювань.</p> <p>Умови праці та фактори, що їх формують. Гігієнічна класифікація робіт за умовами праці та важкістю. Атестація робочих місць.</p> <p>Засоби захисту працівників від дії шкідливих виробничих факторів.</p> <p>Засоби індивідуального захисту працівників, порядок забезпечення, використання та облік. Забезпечення працівників спецодягом, іншими засобами індивідуального захисту, мийними та знешкоджувальними засобами.</p> <p>Санітарно-гігієнічні вимоги до виробничих приміщень та організації робочих місць. Санітарно-побутове забезпечення працівників.</p> <p>Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.</p> <p>Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – види соціального страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності</p>	2
<p>Тема 2.3. Забезпечення безпеки праці та управління ризиками на робочих місцях. Безпека працівників в умовах воєнного стану.</p> <p>Вимоги безпеки до виробничих приміщень та організації робочих місць, при виконанні технологічних процесів та експлуатації машин, обладнання, інструментів. Кольори та знаки безпеки.</p> <p>Дозвіл та декларування на виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки. Порядок прийняття в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих об'єктів.</p> <p>Оцінка ризиків професійної безпеки на робочих місцях.</p> <p>Вимоги щодо організації та забезпечення безпеки на робочих місцях.</p> <p>Вимоги щодо облаштування робочих зон.</p> <p>Вимоги щодо облаштування невикористаних приміщень.</p> <p>Вибір безпечних засобів праці. Вимоги безпечного проведення робіт із застосуванням засобів праці.</p> <p>Безпека працівників в умовах воєнного стану</p>	2
Разом за змістовий модуль 2	6
Змістовий модуль 3. Пожежна, техногенна безпека та цивільний захист	
<p>Тема 3.1. Управління та оцінка ризиків стосовно пожежної і техногенної безпеки.</p> <p>Управління та організація пожежної безпеки суб'єкта господарювання. Обов'язки стосовно пожежної безпеки, що мають відобразитися у посадових інструкціях, обов'язках. Навчання та інструктажі з питань пожежної безпеки.</p> <p>Забезпечення об'єктів первинними засобами пожежогасіння. Утримання</p>	2

<p>засобів пожежогасіння, пожежної сигналізації.</p> <p>Дотримання вимог пожежної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів. Оцінка протипожежного стану та визначення ступеня ризику пожежної безпеки об'єктів суб'єкта господарювання.</p> <p>Декларування відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки.</p> <p>Страховання у сфері пожежної безпеки.</p> <p>Види, призначення і завдання пожежної охорони (державна, відомча, місцева та добровільна). Фінансування і матеріально-технічне забезпечення пожежної охорони. Аудит у сфері пожежної безпеки.</p> <p>Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері пожежної безпеки та способи його здійснення.</p> <p>Відповідальність суб'єктів господарювання та санкції за порушення вимог законодавства з питань пожежної безпеки.</p> <p>Управління та організація техногенної безпеки на об'єктах суб'єктів господарювання. Обов'язки стосовно техногенної безпеки, що мають відобразитися у посадових інструкціях, обов'язках. Навчання та інструктажі з питань техногенної безпеки.</p> <p>Дозволи та декларування об'єктів підвищеної небезпеки суб'єктами господарювання.</p> <p>Загальні вимоги щодо організації техногенної безпеки на підприємствах, в установах, організаціях та на небезпечних територіях.</p> <p>Оцінка ризиків виникнення аварій на потенційно небезпечних об'єктах. Інженерно-технічні заходи, що зменшують ступінь ризику виникнення аварій, пожеж та вибухів на об'єктах суб'єкта господарювання.</p> <p>Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері техногенної безпеки та способи його здійснення. Аудит у сфері техногенної безпеки.</p> <p>Відповідальність суб'єктів господарювання та санкції за порушення вимог законодавства з питань техногенної безпеки.</p>	
<p>Тема 3.2. Управління та організація цивільного захисту суб'єктами господарювання.</p> <p>Цивільний захист як функція, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій. Класифікація надзвичайних ситуацій. Основні принципи цивільного захисту.</p> <p>Єдина державна система цивільного захисту, її складові та основні завдання. Функціональні та територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту (повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації та надзвичайного стану).</p> <p>Сили цивільного захисту, їх склад та основні завдання. Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту та аварійно-рятувальні служби. Спеціалізовані служби цивільного захисту. Формування цивільного захисту (об'єктові, територіальні, добровільні).</p> <p>Суб'єкти забезпечення цивільного захисту. Повноваження органів центральної виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання стосовно питань цивільного захисту. Підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання та його завдання. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту.</p> <p>Віднесення міст та суб'єктів господарювання до відповідних груп і категорій цивільного захисту.</p>	2

<p>Фінансування та матеріально-технічне забезпечення цивільного захисту. Фінансування заходів у сфері цивільного захисту. Створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Страхування у сфері цивільного захисту.</p> <p>Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту.</p> <p>Державний нагляд (контроль) за діяльністю суб'єктів господарювання у сфері цивільного та відповідальність за порушення законодавства.</p>	
<p>Тема 3.2. Захист працівників, населення, територій, майна, навколишнього середовища у надзвичайних ситуаціях та в умовах воєнного стану.</p> <p>Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту. Укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи. Інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист. Медичний, біологічний, психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.</p> <p>Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків.</p> <p>Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації (соціальний захист, відшкодування матеріальних збитків, забезпечення житлом, надання медичної та психологічної допомоги).</p> <p>Підготовка до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту.</p> <p>Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та облік надзвичайних ситуацій (план реагування на надзвичайні ситуації; план локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки; план цивільного захисту на особливий період; план основних заходів цивільного захисту України на рік; план проведення цільової мобілізації для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій).</p> <p>Оцінка ризиків виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру.</p>	
<p>Разом за змістовий модуль 3</p>	<p>6</p>
<p>Всього</p>	<p>16</p>

6.2. Практичні заняття

Практичні заняття проводяться з метою поглибленого освоєння матеріалу лекцій, вироблення навичок у вирішенні практичних завдань щодо питань організації, управління та забезпечення професійної безпеки і охорони здоров'я працівників, пожежної, техногенної безпеки, захисту від надзвичайних ситуацій. Основним змістом практичних занять є активна робота кожного студента над опрацюванням матеріалу та розв'язання поставлених завдань. На занятті студент демонструє знання предмета, коригує інформацію, отриману в процесі лекційних занять, отримує навички усного виступу і культури ведення дискусії. Крім презентації-виступу на заняттях застосовуються такі форми роботи студентів: відповідь з передбачених запитань за темою, що розглядається; виконання домашнього завдання у формі написання есе.

№ з/п	Теми і зміст практичних занять	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Основи безпеки життєдіяльності людини		
1	<p>Тема 1.1. Ідентифікація джерел небезпеки та оцінка ризиків їх прояву <i>Мета заняття:</i> ознайомитися із методикою ідентифікації джерел небезпеки та оцінкою ризиків їх прояву. <i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про ризики та їх оцінка 2. Ідентифікація джерел небезпеки на робочих місцях, аналіз та оцінка ризиків їх впливу на організм працівника; 3. Ідентифікація потенційно небезпечних об'єктів та шкідливих й небезпечних чинників господарської діяльності підприємств, що призводять до виникнення надзвичайних ситуацій, оцінка ризиків їх впливу; 4. Ідентифікація та оцінка ризиків впливу оточуючого середовища для господарської діяльності підприємств. 	2
2	<p>Тема 1.2. Оцінка впливу небезпек середовища життєдіяльності людини на населення, об'єкти та навколишнє середовище. Надання допомоги потерпілу <i>Мета заняття:</i> ознайомитися із методикою оцінки впливу небезпек життєвого середовища, характером їх прояву та порядком дій по наданню допомоги потерпілому при надзвичайних ситуаціях та нещасних випадках. <i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінка впливу природних небезпек на життєдіяльність населення та функціонування об'єктів економіки; 2. Техногенні небезпеки та оцінка їх впливу; 3. Соціальні та політичні небезпеки та їх вплив на життя та здоров'я людини; 4. Біологічні небезпеки та їх вплив на життєдіяльність населення та об'єкти економіки; 5. Принципи та порядок надання першої допомоги потерпілому при нещасних випадках та надзвичайних ситуаціях. 	2
Разом за змістовий модуль 1		4
Змістовий модуль 2. Професійна безпека, та охорона здоров'я працівників		

3	<p>Тема 2.1. Організація навчання, інструктажів та розробка інструкцій з питань охорони праці</p> <p>Мета заняття: Ознайомитися із порядком організації та проведення навчання з охорони праці, розробленням та введення в дію інструкцій з охорони праці</p> <p><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навчання посадових осіб та спеціалістів з питань охорони праці; 2. Спеціальне навчання працівників, що виконують роботи підвищеної небезпеки; 3. Інструктажі з охорони праці та порядок їх проведення; 4. Стажування та допуск працівників до самостійного виконання роботи; 5. Зміст і побудова інструкцій з охорони праці, викладення тексту, їх затвердження та введення в дію на підприємстві. 	2
4	<p>Тема 2.2. Розслідування нещасних випадків та професійних захворювань</p> <p>Мета заняття: Ознайомитися із порядком проведення розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві та нещасних випадків не виробничого характеру.</p> <p><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нещасні випадки, що підлягають розслідуванню та обов'язки роботодавця, керівника робіт потерпілого та очевидця; 2. Розслідування нещасного випадку з одним працівником без тяжкого наслідку; 3. Спеціальне розслідування нещасних випадків; 4. Розслідування причин та облік випадків професійних захворювань; 5. Розслідування та облік виробничих аварій; 6. Розслідування нещасних випадків не виробничого характеру. 7. Облік та звітність виробничого травматизму. 	2
5	<p>Тема 2.3. Атестації робочих місць</p> <p>Мета заняття: Ознайомитися із порядком оцінки факторів виробничого середовища і трудового процесу, що впливають на здоров'я і працездатність працівників у процесі трудової діяльності.</p> <p><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Установлення факторів і причин виникнення несприятливих умов праці; 2. Санітарно-гігієнічне дослідження факторів виробничого середовища, важкості й напруженості трудового процесу на робочому місці; 3. Комплексна оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці на відповідальність їхніх характеристик стандартам безпеки праці, будівельним та санітарним нормам і правилам; 4. Установлення ступеня шкідливості й небезпечності праці та її характеру за гігієнічною класифікацією; 5. Обґрунтування віднесення робочого місця до категорії із шкідливими (особливо шкідливими), важкими (особливо важкими) умовами праці; 6. Визначення (підтвердження) права працівників на пільгове пенсійне забезпечення за роботу у несприятливих умовах; 7. Облік та звітність стану умов праці. 	2
Разом за змістовий модуль 2		6
Змістовий модуль 3.		
Пожежна, техногенна безпека та цивільний захист		
6	<p>Тема 3.1. Первинні засоби пожежогасіння, визначення потреби та порядок їх використання</p> <p>Мета заняття: Ознайомитися із порядком ідентифікації, декларування,</p>	2

	<p>паспортизацією потенційно небезпечних об'єктів та порядком забезпечення і утримання засобів пожежогасіння, протипожежного обладнання та інвентарю.</p> <p><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідентифікація, декларування та паспортизація потенційно небезпечних об'єктів. 2. Організація пожежної безпеки та обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки. 3. Призначення, місцезнаходження та порядок утримання на об'єкті засобів пожежогасіння, протипожежного обладнання та інвентарю. Вимоги безпеки під час експлуатації вогнегасників. 4. Вимоги щодо оснащення об'єктів вогнегасниками, вибір типу та розрахунок необхідної кількості вогнегасників 	
7	<p>Тема 3.1. Прогнозування та планування заходів захисту населення, територій, майна та навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій, порядок їх фінансування.</p> <p><i>Мета заняття:</i> Ознайомитися із прогнозування, планування заходів захисту населення, територій, майна та навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій та методикою розрахунку потреби в захисних спорудах, матеріально-технічному забезпеченні та засобах захисту</p> <p><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єдина державна система цивільного захисту та її складові; 2. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту; 3. Прогнозування та планування заходів захисту населення, територій, майна та навколишнього середовища від надзвичайних ситуацій; 4. Розрахунок потреби в захисних спорудах, матеріально-технічному забезпеченні та засобах захисту 	2
8	<p>Тема 3.3. Розрахунок потреби в захисних спорудах, матеріально-технічному забезпеченні та засобах захисту</p> <p><i>Мета заняття:</i> Ознайомитися із методикою розрахунку потреби в захисних спорудах, матеріально-технічному забезпеченні та засобах захисту</p> <p><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Захисні споруди цивільного захисту та вимоги до їх облаштування; 2. Матеріально-технічне забезпечення та засоби цивільного захисту, визначення їх потреби 	2
Разом за змістовий модуль 3		6
Всього		16

6.3. Самостійна робота

Окрім лекцій та практичних занять передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується студентам як завдання для самостійної роботи. Самостійна робота студентів є важливою складовою частиною навчальної роботи і призначена для закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок, підготовки до практичних занять, складання модулів, формування культури розумової праці і самостійності в пошуку нових знань.

Формами самостійної роботи студентів є – есе та індивідуальне завдання (ІЗ). Для їх виконання студенти використовують рекомендовану викладачем або самостійно вибрану літературу – підручників, навчальних посібників, монографій, періодичних наукових видань. У межах кожного змістового модуля з дисципліни передбачено підготовку студентами до кожної теми дисципліни по одному есе за темами, наведеними нижче. Есе подається в електронній формі після вивчення кожної теми. Структура есе - титульний лист із зазначенням дисципліни, теми, ПІБ студента і викладача; вступ; основна частина; висновок; список використаної літератури. Обсяг – до двох аркушів формату А4.

Мета індивідуального завдання (ІЗ) – набуття здобувачем умінь і навичок щодо систематизації й узагальнення програмного матеріалу навчального курсу, поглибленого його аналізу та застосування для вирішення практичних задач. Індивідуальні завдання студенти виконують як самостійну розрахункову роботу до кожної теми дисципліни відповідно до виданого викладачем завдання. Структура ІЗ - титульний лист із зазначенням дисципліни, теми, ПІБ студента і викладача; основна частина; висновок. Обсяг – до двох аркушів формату А4. ІЗ подається в електронній формі після вивчення кожної теми дисципліни.

Теми для написання есе

Тема та зміст завдання	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Основи безпеки життєдіяльності людини	
<p>Тема 1.1. Безпека людини в життєвому середовищі. Ідентифікація джерел небезпеки та оцінка ризиків їх прояву. Формування культури безпеки життєдіяльності населення та ведення здорового способу життя. Політика щодо академічної доброчесності під час вивчення курсу дисципліни.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основоположні постулати та аксіоми в Безпеці життєдіяльності. 2. Аналіз та управління ризиками в безпеці життєдіяльності людини. 3. Психологічні основи безпеки життєдіяльності людини (пам'ять, увага, мислення, ризик і обережність, воля, здібності, емоції). 4. Психологічні причини небезпечної поведінки людей. 5. Психофізіологічні небезпечні чинники (стомлення, стрес, алкогольне та наркотичне сп'яніння). 6. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. 7. Тероризм та його прояви. 8. Пандемії, епідемії, масові захворювання людей. 9. Формування культури безпеки життєдіяльності населення та ведення здорового способу життя. 	4
<p>Тема 1.2. Небезпеки середовища життєдіяльності людини та оцінка впливу на життєдіяльність населення та об'єкти економічної діяльності. Безпека життєдіяльності в умовах воєнного стану.</p> <p>Небезпечні геологічні процеси і явища та характер їх прояву. Небезпечні метеорологічні явища та їх прояв. Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення. Пожежі у природних екосистемах, характер їхніх проявів та наслідки. Радіаційна безпека населення, що проживає на радіоактивно забруднених територіях. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Транспортування, маркування вантажів з небезпечними речовинами. Соціально-політичні конфлікти. Тероризм та його прояви. Небезпеки воєнного стану. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Шкідливі звички та соціальні хвороби: алкоголізм, наркоманія. Біологічні небезпеки. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин. Перша допомога потерпілому.</p>	6
Всього змістовий модуль 1	10
Змістовий модуль 2. Безпека професійної діяльності, охорона здоров'я працівників	

<p>Тема 2.1. Управління професійною безпекою та охороною здоров'я працівників. Державний нагляд, громадський контроль та аудит за охороною здоров'я працівників та безпекою праці.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття охорони праці, її завдання та соціально-економічне значення. 2. Міжнародне співробітництво України з питань охорони праці. 3. Планування роботи з охорони праці: перспективне, поточне та оперативне. 4. Служба охорони праці та комісія з питань охорони праці. 5. Стимулювання охорони праці та заохочення працівників за активну участь у роботі зі створення безпечних та нешкідливих умов праці 6. Повноваження і права профспілок у захисті трудових прав працівників. 7. Рівність трудових прав працівників. 8. Колективний договір як форма соціального діалогу та підвищення соціальної відповідальності роботодавців. Регулювання питань професійної безпеки та охорони здоров'я працівників в колективному договорі. Фінансування заходів з охорони праці. 	6
<p>Тема 2.2. Гігієна праці, охорона здоров'я працівників та запобігання професійним захворюванням. Оцінка умов праці за важкістю та напруженістю. Соціальне страхування працівників від нещасних випадків та захворювань.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори та їх класифікація. 2. Повітряне середовище та його вплив на організм людини. 3. Шкідливі речовини в повітрі робочої зони та їх класифікація. 4. Захист працівників від дії шкідливих виробничих факторів. 5. Шум та вібрація і її вплив на організм працівника. 6. Освітлення виробничих приміщень та його нормування. 7. Санітарно-побутове забезпечення працівників. 8. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. 9. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. 	6
<p>Тема 2.3. Забезпечення безпеки праці та управління ризиками на робочих місцях. Безпека працівників в умовах воєнного стану.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кольори та знаки безпеки. 2. Вимоги безпечного проведення робіт під час застосування машин і механізмів. 3. Вимоги безпечного проведення робіт на висоті. 4. Вимоги безпеки під час користування драбинами та роботи на риштуваннях. 5. Вимоги безпеки при виконанні технологічних процесів та експлуатації машин, обладнання, інструментів. 6. Вимоги безпеки під час експлуатації систем, що працюють під тиском. 7. Захист будівель та споруд від блискавок та статичної електрики. 8. Електробезпека. Електричний струм та його дія на організм людини, небезпечні величини електроструму, напруги. Заходи безпеки при роботі з електрифікованим інструментом, переносними світильниками тощо. 9. Безпека працівників в умовах воєнного стану 	4
<p>Разом за модуль 2</p>	16
<p>Змістовий модуль 3. Пожежна, техногенна безпека та цивільний захист</p>	

<p>Тема 3.1. Управління та оцінка ризиків стосовно пожежної і техногенної безпеки.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дотримання вимог пожежної та техногенної безпеки під час проектування, будівництва та реконструкції об'єктів. 2. Оцінка протипожежного стану та визначення ступеня ризику пожежної безпеки об'єктів суб'єкта господарювання. 3. Види, призначення і завдання пожежної охорони (державна, відомча, місцева та добровільна). 4. Фінансування і матеріально-технічне забезпечення пожежної охорони. 5. Аудит у сфері пожежної безпеки. 	4
<p>Тема 3.2. Управління та організація цивільного захисту суб'єктами господарювання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Єдина державна система цивільного захисту, її складові та основні завдання. 2. Функціональні та територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту. 3. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту (повсякденного функціонування, підвищеної готовності, надзвичайної ситуації та надзвичайного стану). 4. Віднесення міст та суб'єктів господарювання до відповідних груп і категорій цивільного захисту. 5. Повноваження органів центральної виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту. 6. Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання стосовно питань цивільного захисту. 7. Підрозділ з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання та його завдання. 8. Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту. 	6
<p>Тема 3.2. Захист працівників, населення, територій, майна, навколишнього середовища у надзвичайних ситуаціях та в умовах воєнного стану.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інженерний захист територій, радіаційний і хімічний захист. 2. Медичний, біологічний, психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. 3. Відшкодування матеріальних збитків та надання допомоги постраждалим внаслідок надзвичайної ситуації. 4. Підготовка до дій органів управління та сил цивільного захисту. 5. Планування діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та облік надзвичайних ситуацій. 	6
<p>Разом за модуль 2</p>	16
<p>Всього</p>	42

6.4. Індивідуальні домашні завдання

№ з/п	Назва завдання	К-ть годин
1	Тема 1.1. Завдання 1. Розрахувати ризик прояву небезпеки на робочих місця працівників відповідно до виданого завдання	2
2	Тема 1.2. Завдання 2. Підготувати презентацію на тему «Небезпеки життєвого середовища людини» відповідно до виданого завдання.	2
3	Тема 2.1. Завдання 3. Розробити програму вступного та первинного інструктажів з охорони праці відповідно до виданого завдання	2
4	Тема 2.2. Завдання 4. Заповнити Декларацію відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань охорони праці відповідно до виданого завдання	2
5	Тема 2.3. Завдання 5. Розробити інструкцію з охорони праці відповідно до виданого завдання	2
6	Тема 3.1. Завдання 6. Розробити інструкцію з пожежної безпеки відповідно до виданого завдання	2
7	Тема 3.2. Завдання 7. Розробити план реагування на надзвичайні ситуації відповідно до виданого завдання	2
8	Тема 3.3. Завдання 8. Розрахувати потребу в захисних спорудах, матеріально-технічному забезпеченні та засобах захисту відповідно до виданого завдання	2
	Всього	16

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для денної форми навчання дисципліна викладається в очному форматі із застосуванням мультимедійних засобів та використанням системи електронного навчання на платформі Moodle. Під час викладання курсу застосовуються: лекції-візуалізації, метод проблемного викладення, метод моделювання ситуацій, круглі столи, виконання монопроекту, мозковий штурм, кейсове навчання.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні, контрольні роботи та індивідуальні завдання (ІЗ). Поточний контроль за виконанням ІЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у електронний журнал після кожного контрольного заходу.

За умови повного виконання навчального навантаження та отримання студентом не менше 60 балів, студент отримує залік з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку отримує студент – 100 балів.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані практичні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тестові завдання.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Результати поточного (практичні заняття, усі види самостійної роботи) і рубіжного (модульного) контролів оцінюються за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

1 бал оцінювання (з заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень за усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо.

Бали з модульного контролю нараховуються здобувачу вищої освіти за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність студента на занятті («нб») у розрахунку САЗ приймається як «0».

У кінці семестру обчислюється середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою: $БПК = САЗ \times k$, де БПК – бали з поточного контролю;

САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,1): k – коефіцієнт для певного виду контролю (*практичні заняття, самостійна робота – «3», модульний контроль – «1» для форми підсумкового контролю «екзамен» та «4» для форми підсумкового контролю «залік»*).

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за кожен із видів роботи, виконаної упродовж семестру, наведено у таблиці.

Загальна кількість балів за роботу впродовж семестру округлюється до найближчого цілого числа. Здобувачі вищої освіти мають бути ознайомлені з набраними ними балами до початку екзаменаційної сесії.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива кількість балів, якщо форма підсумкового контролю	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Загальний бал
залік	30	30	40	-	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point та навчальні відеофільми.
2. Інформаційні стенди у навчальній аудиторії, таблиці з довідковими даними, схеми та плакати, макети.

Технічні засоби:

1. Комп'ютерні аудиторії.
2. Сервіси для проведення відеоконференцій та онлайн-зустрічей (Zoom, Google Meet, Skype, Viber).
3. Мультимедійний проектор.
4. Засоби індивідуального захисту (респіратори, протигази).
5. Аптечки, медичні сумки та шини, переносні ноші.
6. Люксометр Ю-116.
7. Дозиметр-радіометр МКС-05 «Терра».
8. Прилад для вимірювання параметрів мікроклімату ET-965 FLUS
9. Цифровий люксометр FLUS ET-952.
10. Професійний шумомір FLUS ET-953.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник /О.Г. Левченко, О.В. Землянська, Н. А. Праховнік, В.В. Зацарний. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019. 267 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/07b44994-8442-45cb-afbd-489e8325d23a/content>
2. Охорона праці та цивільний захист : підручник / О.Г. Левченко, О.І. Полукаров, В.В. Зацарний, Ю.О. Полукаров, О.В. Землянська. за ред. О.Г. Левченка. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2019. 420 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/8adcda5a-e28a-462e-8fe4-cc3f81012acb/content>
3. Labor Protection and Civil Defense : textbook / O. Levchenko, O. Polukarov, O. Arlamov, Y. Polukarov, O. Zemlyanska; edited by O. Levchenko. K.: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. 2021. 352 p. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/80d12e83-f5bd-44a1-b138-9adc1aa2aa55/content>
4. Безпека життєдіяльності : підручник / О.І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 448 с. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/19-bezpeka-jittedyalnost-zaporojets-o-.html> (Бібліотека кафедри)
5. Цивільний захист: підручник / О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов, А.В. Русаловський, Н.В. Кулалаєва. К. : «Центр учбової літератури», 2020. 264 с. (Бібліотека кафедри)
6. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : практикум / Е.В. Землянська, Н.Ф. Качинська, Н.А. Праховнік, М.О. Мітюк. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021. 113 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/81365eec-986a-49ea-9d84-bf833ef6366c/content>
7. Охорона праці та цивільний захист: практикум / Н.Ф. Качинська. 2021, К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 282 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/175da41d-a18d-4421-b183-2030b1a3983a/content>

Додаткова література

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
2. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
3. Кодекс законів про працю України : Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
4. Практикум з основ безпеки життєдіяльності та охорони праці: навчальний посібник / М.В. Бутиріна. Слов'янськ, ДДПУ. 2022. 148 с. URL: <http://dspace.ddpu.edu.ua/ddpu/bitstream/123456789/729/1/Практикум%20ОБЖДтаОП.pdf>
5. Безпека життєдіяльності та охорона праці : навчальний посібник / Л.В. Мелех. Львів: ЛДУВС. 2022. 219 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4863/1/Мелех%20Л.В.%20ОБЖД%20та%20ОП%20навчальний%20посібник%202022_%20%28%29.pdf

6. Ризики та безпека населення в умовах потенційної загрози : навч. посіб. / В. В. Березуцький, С. В. Сукач. Харків : НТУ «ХПІ». 2024. 198 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/0d9beba4-ea17-48e2-acc-e20bc02272e7/content>

7. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В.В. Березуцького. Харків : НТУ «ХПІ». 2018. 553 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/7fc648d3-2056-4529-a48b-95b6674cd0b1/content>

8. Управління охороною праці : навчальний посібник / В.В. Березуцький. Харків: ФОП «Панов А.М». 2021. 412 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/47ac71ea-afed-4a03-8a3e-f82185d2b88e/content>

Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал БНАУ системи електронного навчання на платформі Moodle <https://teach.btsau.net.ua/course/>
2. Наукова бібліотека БНАУ, електронний ресурс: <https://library.btsau.edu.ua/>
3. Репозитарій Білоцерківського НАУ: веб-сайт. URL: <http://rep.btsau.edu.ua>
4. Законодавство на сайті Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <https://rada.gov.ua>
5. Державна служба України з питань праці: веб-сайт. URL: <http://dsp.gov.ua>
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: веб-сайт. URL: <https://www.dsns.gov.ua>
7. Федерація профспілок України: веб-сайт. URL: <http://www.fpsu.org.ua>;
8. International Labour Organization(Міжнародна організація праці): веб-сайт. URL: <https://www.ilo.org>
9. European Agency for Safety and Health at Work: веб-сайт. URL: <https://osha.europa.eu/en>
10. EU Civil Protection and Humanitarian Aid : веб-сайт. URL: https://ec.europa.eu/echo/index_en